

TINE SA AVD SETESDAL

Postboks 7 Kalbakken
0901 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon

Helene Heggelund Knutsen, 38 17 62 78

Vedtak om tillatelse etter forurensningsloven til TINE SA avd. Setesdal

Statsforvalteren i Agder gir TINE SA avd. Setesdal tillatelse til utslipp fra meieri. Tillatelsen er gitt på visse vilkår med hjemmel i forurensningsloven §§ 11 og 18 tredje ledd, jf. § 16.

Vi fatter samtidig vedtak om saksbehandlingsgebyr etter sats 5 på kr 94 600,-.

Vedtakene kan påklages innen tre uker.

Vi viser til søknad om endring av utslippstillatelse, datert 1. mars 2024, og ettersendt informasjon og analyseresultater. Vi viser også til øvrig kommunikasjon i saken.

1 Vedtak

1.1 Vedtak om endring av tillatelse

Statsforvalteren i Agder endrer tillatelse til TINE SA avd. Setesdal til utslipp fra meieri. Den oppdaterte tillatelsen med krav og vilkår ligger vedlagt.

Endringene i tillatelsen gjelder fra 21.04.2026/dags dato.

Endringene i tillatelsen er gjort med hjemmel i forurensningsloven §§ 11 og 18 tredje ledd, jf. § 16.

Den nye tillatelsen er en totalrevidering av en over ti år gammel tillatelse. Generelle krav, oppsett, ordlyd og punktnummerering er oppdatert til å følge ny standard for utslippstillatelser for landbasert industri. Endringer omfatter tillatelsens rammer (punkt 1), endring av utslippsgrenseverdier for utslipp til vann (punkt 3 i ny tillatelse), endring av utslippsgrenseverdier for støy (punkt 7 i ny tillatelse). Det er videre satt krav om etablering av energiledelsessystem og krav om utredning og undersøkelser (henholdsvis punkt 8 og 14 i ny tillatelse).

1.2 Vedtak om saksbehandlingsgebyr

TINE SA avd. Setesdal skal betale et gebyr for Statsforvalterens saksbehandling, jf. varsel om gebyr i brev av 22. mai 2025. Gebyret fastsettes etter sats 5 til kr 94 600,-. Vi gjør oppmerksom på at beløpet for sats 5 er noe høyere enn varslet. Dette er fordi gebyrsatsene ble oppjustert f.o.m. 1. januar 2026.

Vedtaket om gebyr er gjort etter forurensningsforskriften § 39-4. Miljødirektoratet vil ettersende faktura med innbetalingsblankett. Gebyret forfaller til betaling 30 dager etter fakturadato.

1.3 Frister

TINE skal utarbeide/oversende/redegjøre for følgende innen angitte frister:

Dokumentasjon/utredning	Frist	Henvisning til pkt. i tillatelsen
Årlig rapportering via Altinn	01.03. hvert år	11.4
Oppdatere/etablere program for utslippskontroll	30.09.2026	11.3 og 14.1
Etablere system for energiledelse	30.09.2026	8.1
Utrede utslipp av suspendert stoff og sende søknad om ny utslippsgrense	01.03.2027	14.2

Se også den oppdaterte tillatelsen.

2 Kort om bakgrunnen for saken

TINE SA avd. Setesdal har utslippstillatelse fra 06.08.1999, som senest ble revidert i 2006 med oppdatering av rammevilkårene. I forbindelse med at Statsforvalteren utførte tilsyn ved TINE SA Avd. Setesdal 04.10.2023, ble det påpekt at virksomhetens utslippstillatelse er over 10 år gammel. Regelverk og gjeldende praksis for regulering av næringsmiddelindustrien har endret seg siden tillatelsen ble gitt. Produksjonen til TINE SA Avd. Setesdal har også endret seg siden tillatelsen ble gitt og sist endret i 2006. Flere av produktene fra tillatelsen fra den nåværende tillatelsen produseres ikke lenger ved meieriet. Det er derfor på tide med en totalrevidering slik at tillatelsen vil følge dagens standard for tillatelse med vilkår som er vanlig i bransjen og tilpasset nåværende produksjon ved anlegget og slik at vilkårene gjenspeiler virksomhetens faktiske produksjon og utslipp. Statsforvalteren ba derfor om at TINE SA Avd. Setesdal sender inn søknad om endret utslippstillatelse med forslag om utslippsgrenseverdier til vann.

Dagens tillatelse inneholder kun utslippsgrenseverdier for BOF_7 , temperatur og pH, som vist i Tabell 2.1.

Tabell 2.1. Dagens grenseverdier for utslipp til vann.

Utslippskilde/produkt	Parameter	Utslippsgrenseverdier			Høyeste verdi/ intervall
		Kg/døgn	Tonn/år	Kg/tonn produsert vare	
Konsummelk, søt	BOF ₇	50	8	1	
Konsummelk, sur				2	
Supplering/retur				0,4	
Rømmegrøt				5	
Smør				8,5	
	Temperatur				<45°C
	pH				6,5-8,5

I søknad om endring av utslippstillatelsen, søker TINE om endrede rammer for produksjon. Tabell 2.2 viser dagens ramme samt den nye rammen det søkes om.

Tabell 2.2 Dagens ramme og ny omsøkt ramme.

Produkt	Dagens ramme [tonn/år]	Omsøkt ny ramme [tonn/år]	Kommentar
Konsummelk søt	2000	0	Ute av produksjon
Konsummelk sur	150	0	Ute av produksjon
Retur	400	600	Hvis det omfatter biprodukt. 0 hvis ikke
Rømmegrøt	200	10	
Smør	750	750	
Gome	70	40	

Videre søker TINE om utslippsgrenseverdier til vann for organisk stoff og fosfor. De omsøkte utslippsgrenseverdiene er gitt i Tabell 2.3 nedenfor.

Tabell 2.3 Omsøkte utslippsgrenseverdier for utslipp til vann.

Parameter	Utslippsgrense [mg/l]	Høyeste verdi/ intervall
KOF _{Cr}	240	
BOF ₅	120	
P _{tot}	15	
Temperatur		45 °C
pH		6,5-8,5

TINE ønsker å videreføre støygrensene fra gjeldende tillatelse da forholdene rundt støy ikke har endret seg. Videre er fyrkjelen revet og tatt bort siden forrige tillatelse, og anlegget har etter dette ikke utslipp til luft. TINE informerer ikke i søknad om de har hatt klager på lukt fra anlegget.

2.1 Rettslig utgangspunkt

Forurensningsloven

Når Statsforvalteren vurderer om tillatelse til tiltak som representerer en fare for spredning av forurensning, skal gis, og eventuelt på hvilke vilkår, skal vi legge vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltakene sammenholdt med fordeler og ulemper tiltakene for øvrig vil medføre, jf. forurensningsloven § 11 siste ledd. I vurderingen vil vi særlig ta i betraktning i hvilken grad de omsøkte tiltakene er akseptable sett i lys av forurensningslovens formål og retningslinjer i §§ 1 og 2.

Med hjemmel i forurensningsloven § 18 kan forurensningsmyndigheten endre eller oppheve vilkårene i tillatelse etter denne loven her eller etter forskrift i medhold av denne loven, eller sette nye vilkår, og om nødvendig kalle tillatelsen tilbake. Forurensningsloven § 18, første ledd nr. 5 gir hjemmel for å endre gjeldende utslippstillatelser dersom de fordeler forurenseren eller andre får av at vilkår blir lempet på eller opphevet, er vesentlig større enn de skader eller ulemper det vil føre til for miljøet. I tillegg gir forurensningsloven § 18 fjerde ledd hjemmel for omgjøring av gjeldende utslippstillatelser med bakgrunn i nye BAT-konklusjoner.

Dersom endringen i vilkår i en gjeldende tillatelse angår forhold som forurensningsmyndigheten ikke har vurdert før, vurderes saken etter forurensningsloven § 11.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldlovens forvaltningsmål i §§ 4 og 5 ligger til grunn for Statsforvalterens myndighetsutøvelse. Videre skal prinsippene i §§ 8 til 12 om bl.a. kunnskapsgrunnlag, føre-var-tilnærming og samlet belastning legges til grunn som retningslinjer når Statsforvalteren treffer beslutninger som berører naturmangfold.

Vannforskriften

Vannforskriften inneholder forpliktende miljømål om at myndighetene skal sørge for at alle vannforekomster skal oppnå god kjemisk og økologisk tilstand innen 2027 med mindre det er gitt unntak med hjemmel i forskriften § 9 eller § 10.

Forurensningsforskriften kapittel 36

EUs industriutslippsdirektiv (IED) er tatt inn i norsk rett i bl.a. forurensningsforskriften kapittel 36 med vedlegg. Dette innebærer at Statsforvalteren skal sørge for at bedrifter med tillatelse til forurensende virksomhet bruker beste tilgjengelige teknikker (BAT) i den aktuelle bransjen og minst oppnår tilhørende utslippsnivåer (BAT-AEL).

Avfallsforskriften

Forskrift 01.06.2004 nr. 930 om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften) inneholder forpliktende krav om håndtering av farlig avfall, og skal sikre at farlig avfall tas hånd om på en slik måte at det ikke skaper forurensning eller skade på mennesker eller dyr.

Nasjonalt prioriterte stoffer

Forurensningsmyndighetene har et mål om å kontinuerlig redusere utslipp av nasjonalt prioriterte stoffer (se vedlegg 1 i tillatelsen) med mål om at utslipp av slike stoffer blir stanset.

2.2 FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

FNs bærekraftsmål ble vedtatt høsten 2015 og består av 17 mål og 169 delmål. Målene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. De handler om å oppnå bærekraftig utvikling langs tre dimensjoner: økonomisk, sosialt og miljømessig.

Norge er forpliktet til å jobbe for at verden når målene innen 2030. Regjeringens plan for å nå bærekraftsmålene i Norge er lagt frem i Meld. St. 40 (2020-2021) «Mål med mening».

3 Statsforvalterens vurdering

Vurdering av omfang og IED

Statsforvalteren har under konsesjonsbehandlingen gjort en vurdering av mottatt informasjon opp mot industriutslippsdirektivet og tilhørende BAT-konklusjoner. Produksjonen til TINE ble i den forbindelse vurdert etter forurensningsforskriften kapittel 36. TINE opplyser om at årlig produksjon ligger rundt ca. 600 tonn og at de mottar ca. 1,2 mill liter fløte og ca. 31 000 liter melk i løpet av et år. Antall produksjonsdager i året er oppgitt til å være 230 i egenkontrollrapport for 2025. TINE søker videre om en total ramme på 800 tonn/år ferdigprodusert vare. Med bakgrunn i produksjonsmengder vurderer vi at produksjonen ikke er omfattet av industriutslippsdirektivet (IED), jf. forurensningsforskriften kapittel 36 vedlegg I punkt 6.4 bokstav b) (iii) eller bokstav c).

Selv om TINE per i dag ikke er omfattet av IED med tilhørende utslippsgrenseverdier (BAT-AEL), er likevel beste tilgjengelige teknologi og tilhørende utslippsgrenseverdier benyttet i vurdering av søknaden og utarbeidelsen av vilkårene i utslippstillatelsen. BAT-referansedokumentet (BREF) og BAT-konklusjonene gir en god pekepinn på hvilke komponenter som bør reguleres og hvilke renseteknikker som er tilgjengelige, og som gir høyest rensesgrad. Bedrifter som ikke er omfattet av IED skal velge tekniske løsninger som etter en samlet vurdering gir de beste resultatene, jf. forurensningsforskriften § 2 punkt nr. 3.

3.1 Begrunnelse for vedtaket

Statsforvalteren har konkludert med at virksomheten til TINE og endringene i tillatelsen er akseptable sett i lys av forurensningslovens formål og retningslinjer i §§ 1 og 2. Etter en samlet vurdering av de forurensningsmessige ulemper ved virksomheten sammenholdt med fordeler og ulemper virksomheten for øvrig vil medføre, endrer vi tillatelsen til TINE på nærmere fastsatte vilkår.

Forurensningsmessige ulemper og negative miljøkonsekvenser

Statsforvalteren vurderer at den største forurensningsmessige ulempen ved TINE sin drift er knyttet til utslipp av prosessavløpsvann. Andre mulige typer forurensninger som er knyttet til drift av virksomheten er bl.a. lukt, støy og avfallshåndtering. Gitt at virksomheten driftes i tråd med vilkår satt i tillatelsen, vil virksomheten etter vårt syn ikke medføre nevneverdige forurensningsmessige ulemper for omgivelsene og at tilstanden i resipienten ikke vil påvirkes nevneverdig.

Vurdering av prinsippene i naturmangfoldloven

Naturmangfoldlovens kapittel II gir føringer for forvaltningens vurdering av konsekvenser for naturmangfoldet i sine vedtak. I henhold til § 7 skal prinsippene i §§ 8-12 vurderes i alle beslutninger som berører naturmangfoldet. Prinsippene skal inngå i vurderingen av om tillatelsen skal gis og på hvilke vilkår.

Ettersom endringen i tillatelsen innebærer strengere regulering, vil vedtaket ha positive virkninger på naturmangfoldet. Vi mener derfor at det ikke er behov for detaljert vurdering av de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven §§8 til 12. I vurderingene har vi likevel sett til naturmangfoldet i nærområdet og resipientens tåleevne.

Statsforvalteren viser for øvrig til naturmangfoldloven § 11; Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter. TINE må derfor følge opp utslippet sitt med målinger av sentrale parametere (pkt. 3.1.1 i tillatelsen). Dersom det viser seg at belastningen fra driften blir for stor (selv om utslippet ligger innenfor grenseverdiene satt i tillatelsen), må bedriften ta kostnadene med forbedringstiltak.

Vurdering av kravene i vannforskriften

Statsforvalteren har vurdert søknaden etter kravene og miljømålene i vannforskriften. Vannforskriften setter krav om god økologisk- og kjemisk tilstand i vannforekomstene, og at det skal utarbeides sektorvise tiltaksplaner for å sikre at miljømålene nås jf. vannforskriften kapittel 2. Dersom tiltak fører til at vannforekomstene endrer tilstandsklasse i negativ retning vil det foreligge en forringelse. Etter vannforskriften kan ikke nye inngrep/ny aktivitet tillates i en vannforekomst som ikke vil nå miljømålet om god tilstand, med mindre visse vilkår er oppfylt, jf. vannforskriften § 12. Statsforvalteren har derfor vurdert om vannforskriften er til hinder for at det kan gis tillatelse etter forurensningsloven.

Prosessavløpsvannet til TINE renses før det føres til det kommunale avløpsnett og videre til det kommunale renseanlegget Byglandsfjord renseanlegg. Statsforvalteren vurderer at det omsøkte utslippet ikke vil innebære ny aktivitet eller økt utslipp, og at de nye grenseverdiene vil bidra til å redusere utslippet til vannforekomsten og dermed føre til redusert forurensning. Vannforskriftens § 12 kommer derfor ikke til anvendelse i dette tilfellet.

Prosessavløpsvannet fra TINE inneholder hovedsakelig fett og organiske forbindelser og vil derfor ikke bidra til forringelse av den kjemiske tilstanden i resipienten. Ettersom utslippet av organiske stoff og fett ikke øker, men reguleres strengere i den nye tillatelsen, vurderer Statsforvalteren at den reviderte tillatelsen ikke vil forringe økologisk tilstand i resipienten, men bidra til at miljømålene for Byglandsfjorden nås.

For øvrig viser vi til forurensningsforskriften kapittel 15A og kommunens myndighet til regulering av påslipp. Ved forskjeller mellom krav i kommunens påslippstillatelse og Statsforvalterens utslippstillatelse, vil det til enhver tid være de strengeste kravene som gjelder.

Tekniske forhold og produksjon

Produksjonen til TINE er jevn gjennom året og det vil dermed ikke være et sesongbasert utslipp fra virksomheten. Prosessavløpsvannet inneholder organisk materiale, nitrogen, fosfor, fett og partikler og det er dermed behov for rensing av fett før utslipp til det kommunale avløpsnett. Før påslipp til det kommunale avløpsnett, føres derfor prosessavløpsvannet gjennom et renseanlegg. Prosessavløpsvannet ledes deretter til det kommunale renseanlegget Byglandsfjord RA, før utslipp i Byglandsfjorden. Så fremt utslippsgrensene overholdes, vurderer Statsforvalteren at rensetrinnene for prosessavløpsvannet til TINE er tilstrekkelig før påslipp til kommunalt avløpsnett ettersom både konsentrasjoner i utslippet og totalt utslipp etter rensing er relativt lavt sammenlignet med annen næringsmiddelindustri.

Konklusjon

Statsforvalteren konkluderer med at TINE sin produksjon og utslipp er akseptabel sett i lys av forurensningslovens formål og retningslinjer i §§ 1 og 2. Etter en samlet vurdering av de forurensningsmessige ulemper ved TINEs produksjon, sammenholdt med fordeler og ulemper virksomheten for øvrig vil medføre, endrer vi tillatelsen til TINE på nærmere fastsatte vilkår.

Denne tillatelsen fritar ikke TINE fra å innhente nødvendige tillatelser etter andre lover eller plikt til å overholde bestemmelser og påbud som gis med hjemmel i slike lover.

3.2 Begrunnelse for utvalgte vilkår og krav

3.2.1 Utslipp til vann (pkt. 3 i tillatelsen)

Utslipp av prosessavløpsvann

Prosessavløpsvannet til TINE vil gjennomgå biologisk fettavskiller, renseanlegg før påslipp til det kommunale avløpsnett. Utslippsgrensene i tillatelsen (Tabell 3.1.1.1 og 3.1.1.2 under punkt 3.1.1) er satt etter en vurdering av omsøkte grenseverdier fra TINE selv, innsendte utslippsresultater fra 2021-2025, det kommunale renseanleggets kapasitet, samt tilstanden til mottakende sluttresipient. Statsforvalteren har også vurdert utslippsgrenseverdier for ytterligere parametere enn omsøkt av TINE. Parameterne vi har valgt å regulere er standard for næringsmiddelindustri og meierier.

Organisk stoff (BOF₅ og KOF_{Cr})

TINE har søkt om utslippsgrenser for KOF_{Cr} og BOF₅ på henholdsvis 240 og 120 mg/l. Det er videre satt krav om total mengde utslipp over året basert på maksimal konsentrasjon og grense for gjennomsnittlig døgnutslipp av mengde prosessavløpsvann. Statsforvalteren anser disse grensene som tilstrekkelige for å ivareta resipienten, som i dag er vurdert til å ha god økologisk tilstand ettersom avløpsvannet renses ytterligere ved kommunalt avløpsrenseanlegg.

Fosfor

For ferskvannsresipienter er fosfor begrensende faktor for eutrofiering. TINE søker om en utslippsgrense på 15 mg/l. Dette er godt over maksverdien som er målt for denne parameteren på 9,8 mg/l i perioden 2021-2025. Selv om resipienten er klassifisert med god tilstand og viser liten påvirkning fra fosforutslipp, vurderer Statsforvalteren den omsøkte grenseverdien som unødig romslig og har valgt å sette grenseverdien til 10 mg/l.

Nitrogen

Statsforvalteren har valgt å sette krav om måling og rapportering av nitrogen. Dette er en parameter som er anbefalt å måle for næringsmiddelindustrier, og analyseresultater viser at det er et moderat utslipp av nitrogen på opp til 44 mg/l fra virksomheten etter rensing. Nitrogen anses ikke som begrensende faktor for eutrofiering i ferskvann, men ettersom hverken virksomhetens renseanlegg eller det kommunale renseanlegget har nitrogenrensing, har vi valgt å sette målekrav for å kunne følge med på situasjonen. Statsforvalteren kan innføre grenseverdier i fremtiden dersom tilstanden i resipienten skulle tilsi at det er behov for dette.

Suspendert stoff

TINE har ikke søkt om utslippsgrense for suspendert stoff. Kartleggingen av prosessavløpsvannet viser et utslipp på 430- 2300 mg/l med et gjennomsnitt og median på ca. 1500 mg/l. Dette er svært høye verdier med tanke på at prosessavløpsvannet har gjennomgått biologisk rensing før prøvetaking. I tillegg er verdiene i størrelsesorden ca. 10 ganger høyere enn konsentrasjonene av organisk stoff. Dette kan tyde på feil i renseprosessen der aktivert slam følger med prosessavløpsvannet.

Statsforvalteren har derfor valgt å foreløpig ikke sette utslippsgrenseverdi for denne parameteren, men har satt krav om målinger, utredning og søknad om ny utslippsgrenseverdi for denne

parameteren etter eventuelle tiltak er gjennomført. Frist for innsending av utredning og ny søknad er **01.03.2027**.

Fett, temp, pH

Statsforvalteren har også valgt å sette utslippsgrenser for fett, pH og temperatur. Vi begrunner grensene for fett med at fettholdig avløpsvann kan føre til avleiring av fett og tiltetting av rør i det kommunale avløpsnett og ha negativ påvirkning på driften av renseanlegget. Grenseverdien og intervallet for henholdsvis temperatur og pH, er fastsatt for å sikre at fettavskilleren skal fungere optimalt. Målinger av fettinnhold i prosessavløpsvannet viser at konsentrasjonen varierer fra 31 til 130 mg/l. Statsforvalteren har valgt å sette en øvre utslippsgrense på 100 mg/l. Denne grensen anses som oppnåelig for bedriften da de fleste målingene, samt gjennomsnitt og median allerede ligger under denne grensen. Grensen er også i tråd med praksis og lignende utslippstillatelser for næringsmiddelbedrifter. TINE søkte videre om en maksverdi for temperatur på 45 °C. Det er ikke vedlagt måleresultater for temperatur i prosessavløpsvannet. Vi vurderer dette som for høyt da fettavskillere ikke vil fungere optimalt ved høye temperaturer og har valgt å sette en øvre grense på 30 °C. Dette er også makstemperaturen som renseanlegget til TINE er dimensjonert for å tåle jf. innsendt informasjon om renseanlegget. Statsforvalteren anser omsøkt pH intervall som tilstrekkelig og etterkommer virksomhetens ønske på dette punktet.

Avløpsmengder

Statsforvalteren vurderer det som nødvendig å sette et krav om maksimal påslippsmengde for å unngå støtbelastninger på det kommunale avløpsnett. Statsforvalteren har valgt å sette grense for utslipp av mengde prosessavløp til tilsvarende grense som TINE har i sin påslippsavtale til kommunen for å hindre store støtbelastninger på det kommunale avløpsnett. Statsforvalteren har ikke fått merknader fra Bygland kommune til omsøkt avløpsmengde. Videre har statsforvalteren valgt å sette ytterligere en grense for gjennomsnittlig døgnutslipp midlet over året på 15 m³/døgn. Vi anser dette som et rimelig krav for virksomheten ettersom målte vannmengder per døgn for 2024-2025 viste at maksimalt utslipp av prosessavløpsvann i denne perioden var ca. 14 m³/døgn.

Utslipp av kjølevann

I e-post datert 11. desember 2025, informerer TINE om at vanlig «nett vann» benyttes som kjølevann på anlegget, som igjen slippes tilbake på overvannsnett. Det informeres videre om at det er ca. 2 m³. Temperaturen på kjølevannet holder en temperatur på 10-15 °C. Dersom virksomheten ønsker å endre utslippspunkt for kjølevann (f.eks. direkte til resipient), må virksomheten søke om endring i tillatelsen.

3.2.2 Utslipp til luft (pkt. 4 i tillatelsen)

Forbrenningsanlegg

Ved forrige tillatelse hadde anlegget en fyrkjele som benyttet fyringsolje. Denne er nå revet og fjernet, og anlegget har dermed ikke lenger utslipp til luft fra forbrenningsanlegg. Punktet om utslipp til luft fra forbrenningsanlegg er derfor fjernet fra tillatelsen.

Lukt

Statsforvalteren er kjent med at næringsmiddelvirksomheter er en type virksomhet som kan ha utfordringer knyttet til lukt i omkringliggende miljø. Vi vurderer derimot at luktulempene vil være små ved gjennomføring av enkle tiltak som å oppbevare biologisk avfall innendørs eller i tette og lukkede containere. TINE har lenge hatt meieri i lokalene og det er ikke kommet inn klager på lukt fra naboer. Det er heller ikke kommet inn høringsuttalelser fra naboer. Statsforvalteren har som følge av dette ikke stilt krav til grenseverdi eller stilt krav om luktmålinger. TINE må derimot ha en rutine

for klageregistrering. Dersom luktulempen oppstår, må TINE fortløpende iverksette luktrisikoreduserende tiltak.

3.2.4 Støy (pkt. 7 i tillatelsen)

TINE har søkt om videreføring av grenseverdier for støy i sin søknad og begrunner det med at forholdene rundt støy ikke har endret seg siden forrige tillatelse. Meieriet ligger midt inne i boligbebyggelse, men det er tidligere ikke mottatt klager på støy. Miljørisikovurderingen til TINE inkluderer ikke en vurdering av støy og støykilder.

Statsforvalteren har derfor valgt å videreføre støykravene i henhold til tidligere tillatelse. I tillegg har vi satt krav til støy på søndager- og helligdager som tilsvarer grenseverdien for lørdager ettersom Statsforvalteren anser dette som et krav det vil være uproblematisk for virksomheten å etterleve. De fastsatte grensene er tilsvarende for lignende næringsmiddelindustri som har tillatelse etter forurensningsloven og er i henhold til plan. Vi har også satt som vilkår at TINE må gjennomføre en risikovurdering, ha en rutine for klageregistrering og at dersom støyulempen oppstår, så må TINE fortløpende iverksette støyreduserende tiltak. Statsforvalteren vurderer at dette vil være tilstrekkelig for å ivareta bebyggelsen rundt.

3.2.5 Avfall og biprodukter (pkt. 9 i tillatelsen)

Produksjonen til TINE produserer bioavfall. Avfallet skal lagres slik at det ikke medfører luktulempen eller forurensende avrenning. I produksjonen av smør blir det også produsert returmelk i form av kjernemelk. En liten mengde av dette benyttes som ingrediens i ryfylkegome i løpet av året. Resten leveres som dyrefôr til bønder som TINE har avtale med. Statsforvalteren har satt krav til at det skal finnes dokumentasjon på at TINE har avtaler med mottakere for biologisk og farlig avfall. Vi mener det er viktig med en slik avtale for å sikre at avfallet håndteres på en hensiktsmessig måte. Videre viser vi til animaliebiproduktforskriften, som bl.a. omhandler at melk og produkter produsert av melk som ikke lenger skal til konsum kategoriseres som animalske biprodukter og håndtering av dette. Det er mattilsynet som er ansvarlig myndighet for dette.

3.2.6 Utslippskontroll (pkt. 11 i tillatelsen)

Statsforvalteren har stilt krav om at TINE skal ha god kontroll på utslipp til vann, luft og støy fra virksomheten. Vi forutsetter at virksomhetens måleprogram fanger opp alle utslippsparametere av betydning, og at utslippskontroller sikrer at grenseverdiene ikke overskrides. Innsendte analyseresultater viser ikke at det er målt for temperatur i prosessavløpsvannet. Vi vil understreke at for at analyseresultatene skal kunne gi et fullstendig bilde av virksomhetens utslipp, er det viktig at temperatur og avløpsmengde måles kombinert med prøvetakningen av de ytterligere parameterne. Det er i tillatelsen satt krav om representativ prøvetakning, og TINE skal begrunne valgt prøvetakningsfrekvens i måleprogrammet sitt. Måleutstyr skal være kalibrert og bedriften skal ha rutiner for vedlikehold og kvalitetssikring for å sikre riktig måling.

3.2.7 Undersøkelser og utredninger (pkt. 14 i tillatelsen)

Som nevnt i vurderingen av utslipp til vann, har statsforvalteren ikke satt en utslippsgrenseverdi for suspendert stoff i den reviderte tillatelsen ettersom det mistenkes at de høye målte verdiene skyldes lekkasje av aktivert slam. Statsforvalteren har derfor stilt krav i tillatelsens punkt 14.2 om at utslippet av suspendert stoff skal utredes med målinger og at det skal gjøres en vurdering av eventuelle tiltak for å redusere utslippet. TINE skal videre sende inn søknad om ny utslippsgrense for suspendert stoff. Statsforvalteren vurderer at det er lite hensiktsmessig å sette en utslippsgrenseverdi basert på de målingene som foreligger da disse er mye høyere enn det som kan forventes for denne typen renseanlegg som fungerer optimalt. Statsforvalteren vurderer videre at

det er mer hensiktsmessig at TINE gjør undersøkelser og gjennomfører tiltak for å redusere utslippet før det søkes om utslippsgrenseverdier. Frist for innsending av utredning og ny søknad er 01.03.2027.

4 Faktagrunnlag

4.1 Kort beskrivelse av virksomheten og utslippene

Virksomheten er lokalisert på en tomt regulert for industri/lager i et boligområde i Bygland sentrum i Bygland kommune. Nærmeste naboer til virksomheten er boliger som ligger i umiddelbar nærhet til produksjonsbygget (<10 meter). I området rundt virksomheten viser artsdatabankens artskart observasjoner av sårbare arter som grønnfink, gulspurv og fiskeørn, samt gråspurv og ulv som er henholdsvis nær- og kritisk truet. I Byglandsfjorden er det registrert forekomst av Bleke. Bleka i Byglandsfjorden er en relikte laks som gjennomfører hele livssyklusen i ferskvann. Dette gjør den til en av Norges mest spesielle fiskebestander med høy vernestatus¹.

Ved anlegget i Bygland har TINE produsert flere meieriprodukter siden slutten av 90-tallet. I dag har produksjonen gått noe ned, og kun rømmegrøt, smør og gome produseres ved anlegget. Utslipp fra TINE består i hovedsak av organisk stoff og fett i prosessavløpsvannet. TINE har i dag utslipp til kommunalt nett via eget renseanlegg før rensed prosessavløp ledes til Byglandsfjorden.

4.1.1 Renseanlegg

TINE har et eget biologisk renseanlegg bestående av en fettavskiller, pumpekum, uhellstank, fortank, beluftningsbasseng, sedimenteringstank samt målestasjon. Renseteknikken er aktivert slam, der aktivt slam fra bunnen av sedimenteringstanken pumpes i retur til renseprosessen via fortanken. Renseanlegget er dimensjonert for en vannmengde på 30 m³/døgn (45 m³/døgn maksimalt) og behandling av organisk stoff på 30 kg KOF_{Cr}/døgn (45 kg KOF_{Cr}/døgn maksimalt). Estimert renseseffekt på anlegget er > 90% for organisk stoff målt som kjemisk oksygenforbruk (KOF_{Cr}).

4.1.2 Påslippstillatelse

TINE har ikke en påslippstillatelse fra Bygland kommune etter forurensningsforskriftens kapittel 15A. Det foreligger derimot en avtale mellom Bygland kommune og TINE om bygging og drift av renseanlegget fra 2013. Det er i denne avtalen satt krav til kvaliteten på utslippet. Grensene er gjengitt i Tabell 4.1.2.1.

Tabell 4.1.2.1. Utslippsgrenseverdier for påslipp til kommunalt nett i henhold til avtale mellom TINE Meierier Sør Setesdal og Bygland kommune.

Parameter	Grense*
Organisk stoff	250 mg/l KOF _{Cr} eller 200 mg/l BOF ₅
Fosfor (P _{Tot})	25 mg/l
Avløpsmengde	35 m ³ /døgn

*Grenseverdiene er middelveidier over året. Enkeltmålinger kan ligge inntil 20% over disse verdiene.

¹ Bleka i Byglandsfjorden 2018-2021 -Status, trusler og anbefalte tiltak, Norce LFI, 23.09.2021

4.1.3 Kommunalt renseanlegg – Byglandsfjord avløpsrenseanlegg

Byglandsfjord avløpsrenseanlegg er dimensjonert til å ta imot og rense kommunalt avløpsvann med en kapasitet på 2450 pe (BOF₅). Renseanlegget er et kjemisk renseanlegg for fosfor og har utslipp til Byglandsfjorden på 7 meters dyp 80 meter fra land.

I området rundt utslippspunktet fra Byglandsfjord avløpsrenseanlegg, er det i artsdatabankens kartløsning registrert bleke (relikt laks), som er nær truet, og fiskemåke som er klassifisert som sårbar. Noe lenger nedstrøms, er det observert storskarv, som er nær truet, samt fiskemåke og gråmåke som er sårbare arter.

Egenkontrollrapporten for 2024 viser at Byglandsfjord avløpsrenseanlegg renser godt innenfor gjeldende tillatelse. Det rapporteres at tilført stoffmengde for 2024 var 1474 pe (BOF₅), som ligger innenfor tillatelsens ramme. Det kommenteres derimot at det har vært rapportert likt antall innbyggere tilknyttet anlegget siden 2016. Utslippstillatelsen er fra 2011 og Statsforvalteren i Agder har bedt kommunen sende inn søknad om ny tillatelse for å være i samsvar med dagens regelverk.

4.2 Resipientbeskrivelse og miljøtilstand

4.2.1 Tilstand i vannforekomsten

TINE fører prosessavløpsvannet til Byglandsfjord avløpsrenseanlegg med utslipp til Byglandsfjorden. Byglandsfjorden (Vannforekomst ID 021-1063-L) er i Vann-nett klassifisert som en stor, dyp og kalkfattig innsjø. Tilstanden er klassifisert som moderat økologisk tilstand med høy presisjon og dårlig kjemisk tilstand med middels presisjon. Biologiske og fysisk-kjemiske kvalitetselementer viser tilsvarende god eller svært god tilstand. Den moderate tilstanden er bestemt ved ekspertvurdering i 2023 med begrunnelse i den økologiske tilstanden for fisk. Det er imidlertid heftet usikkerhet til denne klassifiseringen og det kommenteres at vurderingen bør etterprøves med nye undersøkelser av ørekytens utbredelse og økologiske effekt, og en fortsatt overvåking av blekebestanden. Den dårlige kjemiske tilstanden skyldes forekomst av oktylfenol, pentabromodiphenylether, bly, kvikksølv og PFOS.

Punktutslippet fra Byglandsfjord avløpsrenseanlegg er registrert i Vann-nett til å ha liten grad av påvirkning på miljøtilstanden. Andre kilder til påvirkning av miljøtilstand i Byglandsfjorden er punktutslipp fra industri, avrenning fra industri og fulldyrket mark, sur nedbør og dammer og barrierer for vannkraft.

4.2.2 Resipientundersøkelser

Siste resipientundersøkelse ble utført av NIVA på vegne av Bygland kommune for å overvåke hvordan avløpsanleggets utslipp påvirker tilstanden i resipienten.

Undersøkelsen ble gjennomført fra juli 2022 til juni 2023 og viste lave konsentrasjoner av næringsstoffer, organisk stoff og partikler. De målte verdiene var tilnærmet uendret siden ØKOSTOR-undersøkelsen i 2021. Byglandsfjorden ble i rapporten klassifisert til svært god tilstand for fysisk-kjemiske støtteparameterne fosfor og nitrogen. Det ble ikke målt for biologiske kvalitetselementer, men på basis av nitrogen- og fosfor-forholdene samt utslippstall og vannføring, konkluderer NIVA med at utslippet fra Byglandsfjord avløpsrenseanlegg spiller en tilnærmet ubetydelig rolle i forhold til å øke næringsstoffkonsentrasjonen i elva nedstrøms og at det er lite sannsynlig at utslippet bidrar til uønsket plantevekst i elva nedstrøms Byglandsfjorden.

5 Saksgang

Statsforvalteren behandler søknader i samsvar med forurensningsforskriften kapittel 36 om behandling av tillatelser etter forurensningsloven.

5.1 Korrespondanse

- Tilsyn 04.10.2023
- Tilsynsrapport og anmodning om å sende inn søknad om revidert utslippstillatelse 20.10.2023
- Innsendt søknad om utslippstillatelse 04.03.2024
- Innsendte analyseresultater 27.08.2024
- Innsendt informasjon om produksjonsmengde 08.10.2024
- Innsendt informasjon om renseanlegg 11.10.2024
- Innsendt risikovurdering og ytterligere analyseresultater 02.04.2025
- Orientering om saksbehandlingstid og varsel om gebyr 22.05.2025
- Høring av søknad om utslippstillatelse 22.05.2025-30.06.2025
- Uttalelse fra Agder fylkeskommune 04.06.2025
- Orientering om ny saksbehandlingstid 12.11.2025
- Oversendelse av innkomne høringsuttalelser 13.11.2025
- Innsendt informasjon om produksjon og kjølevann 11.12.2025
- Innsendt oversikt over forbruk av fløte og melk 12.12.2025
- Telefonsamtale om suspendert stoff 09.03.2025
- Utkast til utslippstillatelse 27.03.2026
- Kommentarer til utkast fra TINE 20.04.2026
- Vedtak om endelig utslippstillatelse 21.04.2026

5.2 Forhåndsvarsler og uttalelser

Saken er forhåndsvarslet i samsvar med forurensningsforskriften § 36-5. Frist for å gi uttalelse var 30. juni 2025.

Nedenfor følger en kort oppsummering av uttalelsene og bedriftens kommentarer til disse.

Statsforvalteren har vurdert uttalelsene og kommentarene ved behandlingen av søknaden.

5.2.1 Uttalelser og TINEs kommentarer

Fra Agder Fylkeskommune

I sin høringsuttalelse kommenterer Agder fylkeskommune at det ikke fremkommer tydelig i søknaden om hvorfor grenseverdiene for utslipp til vann settes høyere enn faktisk utslipp. Dersom det er vurdert at høyere grenser ikke vil hindre oppnåelse av miljømålene, har de ingen merknader til det. Dersom det derimot kan føre til at målene i vannforvaltningsplanen ikke nås, eller at tilstanden i vannforekomsten blir dårligere, må dette vurderes opp mot kravene i vannforskriften. Fylkeskommunen har ellers ingen merknader til søknaden.

TINE SA hadde ikke kommentarer til Agder Fylkeskommunes høringsinnspill.

5.2.2 Kommentarer til utkastet

I utkastet opplyser TINE SA at datoen for innsending av utredning om utslipp av suspendert stoff og søknad om ny utslippsgrense er feil (31.02.2027). De har ingen andre kommentarer til utslippstillatelsen.

5.2.3 Statsforvalterens vurdering av uttalelser og kommentarer

Statsforvalterens svar til høringsuttalelser

I høringsuttalelsen fra Agder fylkeskommune påpekes det at omsøkte grenseverdier for utslipp til vann er høyere enn faktisk utslipp. Statsforvalteren vurderer at en maksgrense på 240 mg/l KOF_{Cr} ikke er betydelig høyere enn maksverdi målt i 2024, som var på 220 mg/l. Det samme gjelder for BOF₅. Den omsøkte utslippsgrenseverdien for fosfor er derimot en del høyere enn faktisk utslipp.

Statsforvalteren anser grensene som er satt som vilkår i tillatelsen er tilstrekkelige for å ivareta resipient og vurderer at det ikke vil hindre oppnåelse av miljømålene.

Statsforvalterens svar på kommentarer til utkastet

Statsforvalteren har rettet skrivefeilen og fastsatt ny frist for å utrede utslipp av suspendert stoff og sende søknad om ny utslippsgrense. Ny dato er satt til **01.03.2027**.

6 Klagerett

TINE SA avd. Setesdal og andre med rettslig klageinteresse kan klage på vedtaket, inkludert gebyrsatsen. En eventuell klage bør inneholde en begrunnelse og hvilke endringer som ønskes. I tillegg skal andre opplysninger som kan ha betydning for saken, komme fram.

Klagefristen er tre uker fra dette brevet ble mottatt. En eventuell klage skal sendes til Statsforvalteren.

Statsforvalteren sender kopi av dette brevet med vedlegg til berørte i saken.

Med hilsen

Gunnar Ogwyn Lindaas (e.f.)
miljøverndirektør
Seksjon forurensning

Veronica Skjævestad
seksjonsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

1 Tillatelse med vilkår

Kopi til:

BYGLAND KOMMUNE
AGDER FYLKESKOMMUNE

Sentrum 18
Postboks 788 Stoa

4745 BYGLAND
4809 ARENDAL

FORUM FOR NATUR OG FRILUFTSLIV AGDER	c/o DNT Sør Gyldenløves gate 2	4611	KRISTIANSAND S
Grethe Vatnedalen	Vassendgata 5	4741	Byglandsfjord
Henning Taule	Setesdalsvegen 2021	4741	Byglandsfjord
Jon Robstad	Vassendgata 1	4741	Byglandsfjord
Jonny Kallhovd	Vassendgata 3	4741	Byglandsfjord
MATTILSYNET	Felles postmottak Postboks 383	2381	BRUMUNDDAL
Kerly Johanne Stålesen	Setesdalsvegen 2018	4741	Byglandsfjord
Nils Greibesland	Setesdalsvegen 2022	4741	Byglandsfjord
NATURVERNFORBUNDET I AGDER	Postboks 718	4666	KRISTIANSAND S
NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)	Postboks 5091 Majorstua	0301	OSLO
Torhild Synnøve Sandnes	Vassendgata 7	4741	Byglandsfjord
Otra elveeierlag			
Mergim Huskaj	Setesdalsvegen 2023	4741	Byglandsfjord

Tillatelse til TINE SA avd. Setesdal etter forurensningsloven

Tillatelsen er gitt i medhold av lov om vern mot forurensninger og om avfall av 13. mars 1981 nr. 6, §§ 11 og 18 tredje ledd, jf. § 16. Tillatelsen er revidert på grunnlag av opplysninger fremkommet i søknad og under saksbehandlingen. Vilåårene framgår på side 5 til og med side 14. Denne tillatelsen er ajourført per 21.04.2026 og erstatter tidligere tillatelse.

Hvis den driftsansvarlige¹ ønsker å foreta endringer i driften, råvarer eller innsatsstoffer som kan ha betydning for forurensningen fra virksomheten, og som ikke er i samsvar med det som ble lagt til grunn da tillatelsen ble gitt eller sist endret, må den driftsansvarlige i god tid på forhånd søke om endring av tillatelsen.

Dersom hele eller vesentlige deler av tillatelsen ikke er tatt i bruk innen 4 år etter at tillatelsen er trådt i kraft, skal den driftsansvarlige sende en redegjørelse for virksomhetens omfang slik at forurensningsmyndigheten kan vurdere eventuelle endringer i tillatelsen.

Nøkkeldata

Driftsansvarlig	TINE SA avd. Setesdal
Postadresse	Postboks 7, Kalbakken 0901 Oslo
Org. nummer	974102196
Næringskode og bransje	10.510 Produksjon av meierivarer
Beliggenhet/gateadresse	Setesdalsvegen 2019 4741 Byglandsfjord
Kommune og fylke	Bygland, Agder
Lokalisering av virksomheten	UTM sone 32 øst: 430796, nord: 6503848

Forurensningsmyndighetens referanser

Tillatelsesnummer: 2026.0003.T		Anleggsnummer: 4220.0002.01	
Tillatelse første gang gitt: 06.08.1999	Tillatelse sist revidert i medhold av fl § 18 tredje ledd: 21.04.2026	Tillatelse sist endret: 21.04.2026	
Gunnar Ogwyn Lindaas miljøverndirektør		Hilde Nordby Falkenhaus rådgiver	

Endringslogg

Endringsnummer	Endringer av	Punkt og beskrivelse av endring
0	06.08.1999	Tillatelse første gang gitt. Tillatelsesnr. 1999.0001.T
1	27.04.2006	Endring av tillatelsens rammer, punkt 1. Tillatelsesnr. 2006.0169.T
2	21.04.2026	Totalrevidering av over ti år gammel tillatelse. Nytt tillatelsesnr 2026.0003.T. Generelle krav, oppsett, ordlyd og punktnummerering er oppdatert til å følge ny standard for utslippstillatelser for landbasert industri. Endring av tillatelsens rammer, punkt 1 Endring av utslippsgrenseverdier for utslipp til vann, punkt 3 i ny tillatelse. Endring av utslippsgrenseverdier for støy, punkt 7 i ny tillatelse. Krav om energiledelsesystem, punkt 8 i ny tillatelse. Krav om utredning og undersøkelser, punk 14 i ny tillatelse.

Innhold

Tillatelse til TINE SA avd. Setesdal etter forurensningsloven	1
Nøkkeldata	1
Forurensningsmyndighetens referanser	1
Endringslogg	2
Innhold	3
1 Tillatelsens ramme	5
2 Generelle vilkår	5
2.1 Utslippsbegrensninger	5
2.2 Plikt til å overholde grenseverdier	5
2.3 Plikt til å redusere forurensning	5
2.4 Utskifting av utstyr	5
2.5 Plikt til forebyggende vedlikehold.....	6
2.6 Tiltakspunkt ved økt forurensningsfare.....	6
3 Utslipp til vann	6
3.1 Utslippsbegrensninger	6
3.1.1 Utslipp fra punktkilder	6
3.1.2 Diffuse utslipp og utslippsreducerende tiltak	7
3.2 Utslippspunkt for prosessavløp	7
3.3 Kjølevann	7
4 Utslipp til luft	8
4.1 Lukt	8
4.1.1 Luktbegrensning	8
5 Forurensning av grunn, grunnvann og sedimenter	8
6 Kjemikalier	8
7 Støy	8
8 Energi	9
8.1 Energiledelse	9
8.2 Utnyttelse av overskuddsenergi	9
9 Avfall og biprodukt	9
9.1 Generelle krav	9
9.1.1 Avfallsforebygging og avfallshåndtering.....	9
9.1.2 Gjenvinning av avfall hos annen aktør	10
9.1.3 Bruk av biprodukt utenfor virksomheten	10

9.2 Håndtering av avfall	10
9.2.1 Generelle krav til håndtering.....	10
9.2.2 Håndtering av biologisk avfall.....	11
10 Deponi for eget avfall	11
11 Utslippskontroll og rapportering til forurensningsmyndigheten.....	11
11.1 Utslippskontroll.....	11
11.2 Kvalitetssikring av målinger for utslippskontroll	11
11.3 Program for utslippskontroll.....	12
11.4 Rapportering til forurensningsmyndigheten	12
12 Miljøovervåking.....	12
12.1 Overvåking av resipienter.....	12
13 Miljørisikoanalyse og beredskap mot akutt forurensning	12
13.1 Miljørisikoanalyse	12
13.2 Risikoreduserende tiltak	13
13.3 Beredskap mot akutt forurensning.....	13
13.4 Varsling av akutt forurensning.....	13
14 Undersøkelser og utredninger	13
14.1 Utarbeidelse/revisjon av program for utslippskontroll	13
14.2 Kartlegging av utslipp av suspendert stoff og søknad om ny utslippsgrense	13
15 Eierskifte, omdanning mv.	14
16 Nedleggelse og driftsstans	14
17 Tilsyn.....	14

1 Tillatelsens ramme

Tillatelsen gjelder forurensning fra produksjon av rømmegrøt, smør og gome. Tillatelsen gjelder for en årlig produksjon av inntil 800 tonn ferdigvare pr. år fordelt på følgende kategorier:

Tabell X.X Tillatelsens ramme fordelt på produktkategorier.

Produkt	Ramme [tonn/år]
Rømmegrøt	10
Smør	750
Gome	40
SUM	800

Ved vesentlige endringer (mer enn 10% produksjonsøkning) skal TINE søke om endring av tillatelse, selv om utslippene ligger innenfor de fastsatte grensene.

2 Generelle vilkår

2.1 Utslippsbegrensninger

De utslippskomponenter fra virksomheten som er antatt å ha størst miljømessig betydning, er uttrykkelig regulert gjennom spesifikke vilkår i denne tillatelsen. Utslipp som ikke er uttrykkelig regulert på denne måten, er også omfattet av tillatelsen så langt opplysninger om slike utslipp er fremkommet i forbindelse med saksbehandlingen eller må anses å ha vært kjent på annen måte da vedtaket ble truffet.

2.2 Plikt til å overholde grenseverdier

Alle grenseverdier skal overholdes innenfor de fastsatte midlingstider. Variasjoner i utslippene innenfor de fastsatte midlingstidene skal ikke avvike fra hva som er vanlig for den aktuelle type virksomhet i en slik grad at det kan føre til økt skade eller ulempe for miljøet.

2.3 Plikt til å redusere forurensning

Den driftsansvarlige skal redusere utslippene fra virksomheten så langt dette er mulig uten urimelige kostnader. Plikten omfatter også å redusere utslipp av komponenter det ikke uttrykkelig er satt grenser for i tillatelsen etter forurensningsloven.

Ved reduksjon av produksjonsnivået i produksjonsprosesser der utslippene er proporsjonale med produksjonsmengde, skal reduksjonen som et minimum medføre en tilsvarende reduksjon i utslippene.

2.4 Utskifting av utstyr

Ved utskifting av utstyr skal det nye utstyret være i samsvar med beste tilgjengelige teknikker med sikte på å motvirke forurensning og annen negativ innvirkning på miljøet.

2.5 Plikt til forebyggende vedlikehold

Den driftsansvarlige skal sørge for forebyggende vedlikehold av utstyr som kan ha utslippsmessig betydning. Den driftsansvarlige skal sørge for system og rutiner for vedlikehold, og dette skal kunne dokumenteres.

2.6 Tiltakspunkt ved økt forurensningsfare

Dersom det oppstår fare for økt forurensning, plikter bedriften så langt det er mulig uten urimelige kostnader å iverksette de tiltak som er nødvendige for å eliminere eller redusere den økte forurensningsfaren, herunder om nødvendig å redusere eller innstille driften. Bedriften skal så snart som mulig informere forurensningsmyndigheten om forhold som kan føre til vesentlig økt forurensning eller forurensningsfare. Akutt forurensning skal varsles iht. pkt. 13.4.

3 Utslipp til vann

3.1 Utslippsbegrensninger

3.1.1 Utslipp fra punktkilder

Utslippsgrenseverdier for utslipp av komponenter til vann for tillatelsens ramme jf. pkt., er vist i Tabell 3.1.1.1. Suspendert stoff skal måles og rapporteres og det skal sendes inn søknad om grenseverdi for denne parameteren innen 01.03.2027, jf. pkt. 14.2. Grenseverdi for avløpsmengde er vist i Tabell 3.1.1.2.

Tabell 3.1.1.1 Grenseverdier for utslipp av komponenter til vann med krav om målinger, jf. pkt. 11.1.

Komponent	Utslippsgrenser		
	Maks-konsentrasjon per døgn [mg/l]	Totalt utslipp [tonn/år]	Høyeste verdi/intervall (måles kontinuerlig)
Kjemisk oksygenforbruk (KOF _{Cr})	240	3,6	
Biologisk oksygenforbruk (BOF ₅)	120	1,8	
Fosfor (P _{tot})	10	0,15	
Fett	100	1,5	
Suspendert stoff (SS)*	Skal måles og rapporteres		
Nitrogen (N _{tot})	Skal måles og rapporteres		
pH			6,5-8,5
Temperatur			≤ 30°C

*Ny grenseverdi settes etter kartlegging av utslipp og ny vurdering. Frist for innsending av ny søknad 01.03.2027.

Tabell 3.1.1.2 Grenseverdier for avløpsmengde

	Maksgrense [m³/døgn]	Døgnutslipp, gjennomsnitt midlet over året [m³/døgn]
Prosessavløpsvann	35	15

Utslipet skal i størst mulig grad jevnes ut over døgnet, eller deler av døgnet før utslipp til offentlig avløpsnett.

Konsentrasjonsgrenser gjelder for ufortynnet prosessavløpsvann fra produksjon av rømmegrøt, smør og gome. Det skal tas døgnblandprøver når prøvene skal analyseres for de ulike komponentene. Det skal tas mengdeproporsjonale prøver. Statsforvalteren vil på bakgrunn av ny kunnskap eller ny teknologi kunne fastsette strengere grenser og/eller krav om målinger.

Grenseverdiene gjelder ikke ved opp- og nedkjøring, lekkasjer, funksjonsfeil på anlegget, plutselig driftsstans eller ved nedleggelse av virksomheten, forutsatt at pliktene til å redusere forurensning så langt som mulig (pkt. 2.3), forebyggende vedlikehold (pkt. 2.5) og tiltakspunkt (pkt. 2.6) er overholdt.

3.1.2 Diffuse utslipp og utslippsreducerende tiltak

Diffuse utslipp fra produksjonsprosesser og fra utearealer, for eksempel avrenning fra lagerområder og områder for lossing/lasting, som kan medføre skade eller ulempe for miljøet. Skal begrenses mest mulig. Avrenning av overflatevann fra bedriftens utearealer skal håndteres slik at det ikke kan medføre skade eller ulempe for miljøet.

Eventuelt oljeholdig avløpsvann fra vaskeplasser, verksteder eller lignende skal renses tilfredsstillende i oljeutskiller eller tilsvarende rensenhet.

3.2 Utslippspunkt for prosessavløp

Prosessavløpsvannet føres til kommunalt avløpsanlegg med utslipp i Byglandsfjorden i henhold til de krav som kommunen stiller for påslippet². Endring av utslippskrav eller utslippssted i tillatelsen til det kommunale avløpsanlegget, kan medføre at forurensningsmyndigheten stiller nye krav for prosessavløpsvannet til TINE.

Dersom den driftsansvarlige ønsker å endre utslippspunktet som beskrevet i 3.2, må den søke om tillatelse til dette. Der utslippspunkt ikke er fastlagt i tillatelsens punkt 3.2, må den driftsansvarlige avklare med forurensningsmyndigheten om en ønsket endring av utslippspunkt krever tillatelse og eventuelt også spredningsberegninger.

3.3 Kjølevann

Kjølevannet skal føres til kommunalt overvannsnett. Dersom utslippspunkt for kjølevann skal endres eller temperaturen i kjølevannet endres, må det sendes søknad om endring av utslippstillatelsen til Statsforvalteren i Agder.

² Jf. forurensningsforskriftens kapittel 15A om påslipp

4 Utslipp til luft

4.1 Lukt

4.1.1 Luktbegrensning

Virksomheten skal drives slik at luktulemper i omgivelsene begrenses mest mulig. Lukt fra TINE skal være så lav at det ikke er til vesentlig sjenanse for naboer og brukere av nærområdet. Dersom luktulemper oppstår, kan Statsforvalteren kreve at det utføres en luktrisikovurdering og gjennomføres luktmålinger sammenstilt med beregninger av spredning og påvirkning ved nærmeste nabo. Relevante tiltak for å redusere luktblastningen må eventuelt utredes og iverksettes. Bedriften skal ha et system for registrering av innkommende luktklager som skal knyttes til sted og tid. Det skal gjøres en vurdering av klagen opp mot driftsplanen og andre relevante forhold, og eventuelle gjennomførte tiltak skal beskrives. Denne informasjonen skal gjøres tilgjengelig for naboene og rapporteres til forurensningsmyndigheten iht. pkt. 11.4.

5 Forurensning av grunn, grunnvann og sedimenter

Den driftsansvarlige skal holde løpende oversikt over eventuell eksisterende forurenset grunn på virksomhetens område og forurensete sedimenter utenfor virksomhetens område, herunder faren for spredning. Den driftsansvarlige skal vurdere behovet for undersøkelser og tiltak.

Graving i forurenset grunn på virksomhetens område krever tillatelse etter forurensningsloven § 11.

6 Kjemikalier

Den driftsansvarlige skal etablere et system for å vurdere substitusjon av kjemikalier som brukes i virksomheten. Systemet skal dokumentere de vurderinger som er gjort for å oppfylle substitusjonsplikten.

7 Støy

Anlegget skal utformes og virksomheten drives slik at det ikke medfører nevneverdige støyulemper for omgivelsene. Virksomhetens bidrag til utendørs støy ved omkringliggende boliger, sykehus, pleieinstitusjoner, fritidsboliger, utdanningsinstitusjoner og barnehager skal ikke overskride følgende grenser, målt eller beregnet som innfallende lydtrykknivå ved mest støyutsatte fasade:

Tabell 7.1 Grenseverdier for støy.

Dag (kl. 06-18) $L_{pAekv12h}$	Kveld (kl. 18-22) $L_{pAekv4h}$	Lørdag (kl. 07-23) $L_{pAekv16h}$	Søn- /helligdager (kl. 06-22) $L_{pAekv16h}$	Natt (kl. 22-06) $L_{pAekv8h}$
50 dB(A)	45 dB(A)	45 dB(A)	45 dB(A)	40 dB(A)

L_{pAeqT} er A-veiet gjennomsnittsnivå (dB(A)) midlet over driftstid der T angir midlingstiden i antall timer.

Støygrensene gjelder ikke for bebyggelse av forannevnte type som er etablert etter at støygrensene trådte i kraft.

Alle støygrenser skal overholdes innenfor alle driftsdøgn. Støygrensene gjelder all støy fra virksomheten, inkludert intern transport på virksomhetens område samt lossing/lasting av råvarer og produkter. Støy fra midlertidig bygg- og anleggsvirksomhet og fra persontransport av ansatte til og fra virksomhetens område likevel ikke omfattet av grensene.

TINE skal som del av sitt internkontrollsystem gjennomføre en risikovurdering for støy og ha et system for registrering av innkommende støyklager som skal knyttes til sted og tid. Det skal gjøres en vurdering av klagen opp mot driftsplanen og andre relevante forhold, og eventuelle gjennomførte tiltak skal beskrives. Denne informasjonen skal gjøres tilgjengelig for naboene og rapporteres til forurensningsmyndigheten iht. pkt. 11.4.

Dersom det viser seg at virksomheten fører til betydelige støyulemper for omgivelsene, kan Statsforvalteren i Agder pålegge den driftsansvarlige å utarbeide et støysonekart.

8 Energi

8.1 Energiledelse

Den driftsansvarlige skal ha et system for energiledelse for kontinuerlig, systematisk og målrettet vurdering av tiltak som kan iverksettes for å oppnå en mest mulig energieffektiv produksjon og drift. Systemet for energiledelse skal inngå i virksomhetens internkontroll³, og følge prinsippene og metodene angitt i norsk standard for energiledelse (NS-EN ISO 50001). System for energiledelse skal være utarbeidet innen 30.09.2026.

8.2 Utnyttelse av overskuddsenergi

Den driftsansvarlige skal i størst mulig grad sørge for å utnytte overskuddsenergi fra eksisterende og nye anlegg internt. Den driftsansvarlige skal gjennom tiltak på eget område legge til rette for at overskuddsenergi skal kunne utnyttes eksternt med mindre det kan godtgjøres at dette ikke er teknisk mulig eller medfører uforholdsmessige store omkostninger.

9 Avfall og biprodukt

9.1 Generelle krav

9.1.1 Avfallsforebygging og avfallshåndtering

Den driftsansvarlige skal sørge for følgende prioriteringsrekkefølge for virksomhetens avfallsforebygging og avfallshåndtering:

- a) Forebygging
- b) Forberedelse til ombruk
- c) Materialgjenvinning
- d) Annen gjenvinning, deriblant energiutnyttning

---

³ Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)

e) Sluttbehandling

Den driftsansvarlige kan fravike prioritetsrekkefølgen i første ledd dersom det er berettiget ut fra en avveining av miljøhensyn, ressurs-hensyn, hensyn til menneskers helse, teknisk gjennomførbarhet og økonomiske forhold.

Den driftsansvarlige skal dokumentere hvilke vurderinger og tiltak som er gjennomført for å overholde prioritetsrekkefølgen. Dokumentasjonen skal tas vare på i minst fem år og være tilgjengelig ved kontroll eller på forespørsel fra forurensningsmyndigheten.

9.1.2 Gjenvinning av avfall hos annen aktør

Dersom avfall bringes til annen aktør for gjenvinning, skal den driftsansvarlige:

- a) dokumentere hvem som mottar avfallet
- b) dokumentere opplysninger fra mottakeren om hvordan avfallet skal gjenvinnes
- c) opplyse mottakeren om innhold i avfallet

Dokumentasjonen skal tas vare på i minst fem år og være tilgjengelig ved kontroll eller på forespørsel fra forurensningsmyndigheten.

9.1.3 Bruk av biprodukt utenfor virksomheten

Dersom biprodukt⁴ brukes utenfor virksomheten, skal den driftsansvarlige:

- a) dokumentere hvem som mottar biproduktet
- b) opplyse mottakeren om innhold i biproduktet

Opplysningene skal tas vare på i minst fem år og være tilgjengelig ved kontroll eller på forespørsel fra forurensningsmyndigheten.

9.2 Håndtering av avfall

9.2.1 Generelle krav til håndtering

All håndtering av avfall skal være basert på en risikovurdering, jf. punkt 0. Ved lagring av avfall skal:

- a) den driftsansvarlige ha kart hvor det fremgår hvor forskjellige typer avfall er lagret
- b) avfallslager være sikret slik at uvedkommende ikke får adgang, og lagret avfall skal være merket slik at det fremgår hva som er lagret
- c) avfall som ved samlagring eller sammenblanding kan gi fare for brann, eksplosjon eller dannelsen av farlige stoffer, lagres med nødvendig avstand

Farlig avfall skal lagres innendørs og på fast, ugjennomtrengelig og tilstrekkelig slitesterkt dekke for de aktuelle materialer/avfallstyper med oppsamling av eventuell avrenning. Annen lagringsmåte kan benyttes dersom den ansvarlige for virksomheten kan dokumentere at den valgte lagringsmåten gir minst like lav risiko og like god miljøbeskyttelse. For anlegg for mottak og mellomlagring av farlig avfall gjelder kravene til lagring av farlig avfall i avfallsforskriften kapittel 11 vedlegg 4.

Farlig avfall skal før behandling ikke fortynnes med den virkning at det ikke lenger blir å regne som farlig avfall i henhold til avfallsforskriften § 11-2.

---

⁴ Jf. § 27 i forurensningsloven

9.2.2 Håndtering av biologisk avfall

Biologisk avfall fra produksjonen, skal lagres slik at det ikke medfører luktulempet eller forurensende avrenning. Det skal til enhver tid finnes dokumentasjon på at TINE har avtaler med mottakere av det biologiske avfallet, evt. dokumentasjon på at dette er levert til et lovlig mottak for slik type avfall.

10 Deponi for eget avfall

Kapittelet utgår.

11 Utslippskontroll og rapportering til forurensningsmyndigheten

11.1 Utslippskontroll

Den driftsansvarlige skal kontrollere og dokumentere utslippene til luft og vann. Dette gjelder utslipp av:

- a) komponenter som er regulert gjennom grenseverdier fastsatt i Tabell 3.1.1.1 og 3.1.1.2 punkt 3.1.1 i tillatelsen.
- b) komponenter som er regulert gjennom grenseverdier fastsatt i forskrift.
- c) andre komponenter som kan ha miljømessig betydning.

For utslipp av komponenter som er regulert, skal den driftsansvarlige årlig foreta en vurdering av utslippsmengde og rapportere dette i henhold til punkt 11.4.

11.2 Kvalitetssikring av målinger for utslippskontroll

Den driftsansvarlige skal kvalitetssikre målinger, måleutstyr og metoder slik at de gir representative tall for virksomhetens faktiske utslipp. Målinger omfatter volumstrømsmåling, prøvetaking, analyse og beregning.

Følgende punkter skal oppfylles for å sikre forsvarlig kvalitetssikring av målinger for utslippskontroll:

- a) Målingene skal utføres etter Norsk standard. Dersom norsk standard ikke finnes, kan internasjonal standard benyttes. Den ansvarlige for virksomheten kan benytte andre metoder enn norsk eller internasjonal standard dersom særlige hensyn tilsier det. Den driftsansvarlige må i slike tilfeller dokumentere at særlige hensyn foreligger og at den valgte metoden gir representative tall for virksomhetens faktiske utslipp.
- b) Dersom volumstrømsmåling, prøvetaking og analyse utføres av eksterne, skal det brukes akkrediterte laboratorier og tjenester såfremt slike akkrediterte tjenester finnes.
- c) Dersom den driftsansvarlige selv analyserer parametere som er regulert med grenseverdier, skal den delta i sammenlignende laboratorieprøving og/eller jevnlig verifisere analyser med et eksternt, akkreditert laboratorium. Frekvensen skal begrunnes.
- d) Den driftsansvarlige skal jevnlig vurdere om plassering av prøvetakingspunkter, valg av prøvetakingsmetoder og -frekvenser gir representative prøver.
- e) Måleutstyret skal jevnlig kontrolleres og kalibreres.

- f) Den driftsansvarlige skal vurdere usikkerheten ved alle trinnene i målingene og velge løsninger som reduserer den totale usikkerheten til et akseptabelt nivå.

11.3 Program for utslippskontroll

Den driftsansvarlige skal ha et program for utslippskontroll som redegjør for utslippskontrollen og kvalitetssikringen i pkt 11.1 og 11.2. Programmet skal holdes oppdatert og inngå i virksomhetenes internkontroll⁵.

11.4 Rapportering til forurensningsmyndigheten

Den driftsansvarlige skal hvert år innen 1. mars rapportere til forurensningsmyndigheten. Rapporteringen omfatter all forurensning, avfall, energi og andre miljømessige forhold ved virksomheten.

For utslipp av stoffer der utslippsbegrensningene i punkt 3.1 ikke er fastsatt ved presise grenseverdier, vil forurensningsmyndigheten ved gjennomgang av egenkontrollrapportene vurdere behovet for å fastsette mer presise og eventuelt strengere grenser.

Dersom virksomheten har overskredet grenseverdier som gjelder under normale driftsforhold, og den driftsansvarlige vil hevde at dette skyldes situasjoner som nevnt i note til tabell under punkt 3.1, må den driftsansvarlige redegjøre nærmere for årsakene.

12 Miljøovervåking

12.1 Overvåking av resipienter

TINE skal i den grad det er aktuelt sørge for overvåking av mulige miljøeffekter av virksomheten i henhold til et overvåkingsprogram. Dette gjelder så vel mulige effekter på luft, grunn, vann og sedimenter i den grad dette er aktuelt.

Statsforvalteren krever foreløpig ikke tiltaksorientert overvåking av resipient iht. vannforskriften. Dersom målinger av forurenset prosessavløpsvann viser uakseptabel forurensning, eller resipienten viser tegn på påvirkning fra TINEs utslipp, skal TINE overvåke hvordan utslipp fra virksomheten påvirker tilstanden i vannforekomsten. Resultatene fra en evt. undersøkelse skal sendes til Statsforvalteren og registreres i databasen «Vannmiljø»⁶ innen 1. mars året etter at undersøkelsen er gjennomført.

13 Miljørisikoanalyse og beredskap mot akutt forurensning

13.1 Miljørisikoanalyse

Den driftsansvarlige skal til enhver tid ha oversikt over alle forhold ved virksomheten som kan medføre forurensning og kunne redegjøre for risikoforhold. Den driftsansvarlige skal gjennomføre

⁵ Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)

⁶ Vannmiljø, <https://vannmiljo.miljodirektoratet.no>

en miljørisikoanalyse av sin virksomhet og vurdere resultatene opp mot akseptabel miljørisiko. Denne risikoanalysen skal ta hensyn til ekstremvær, flom og klimaendringer.

Den driftsansvarlige skal sørge for kartlegging av potensielle hendelser som kan føre til akutt forurensning av vann, grunn og luft.

13.2 Risikoreduserende tiltak

Med grunnlag i miljørisikoanalysen, jf. punkt 13.1, skal den driftsansvarlige, så langt det er mulig uten urimelige kostnader, iverksette risikoreduserende tiltak for å redusere miljørisikoen til et akseptabelt nivå. Med risikoreduserende tiltak menes både sannsynlighetsreduserende og konsekvensreduserende tiltak.

13.3 Beredskap mot akutt forurensning

Dersom iverksatte risikoreduserende tiltak etter punkt 13.2 ikke har redusert risikoen for akutt forurensning⁷ til et akseptabelt nivå, skal virksomheten etablere beredskap, med tilhørende beredskapsplan, med utgangspunkt i virksomhetens miljørisikoanalyse.

Beredskapsplanen skal beskrive beredskapens organisering og utstyr, og angi responstid og innsatsplaner.

Beredskapen skal være tilpasset den restrisikoen som gjenstår etter at risikoreduserende tiltak er gjennomført⁸.

Den driftsansvarlige skal etablere en beredskapsorganisasjon med nødvendig personell og utstyr. Kompetanse, opplæring og organisering skal være dimensjonert for restrisikoen.

Beredskapen skal øves minst en gang per år.

13.4 Varsling av akutt forurensning

Akutt forurensning eller fare for akutt forurensning skal varsles i henhold til gjeldende forskrift⁹.

Bedriften skal også så snart som mulig underrette forurensningsmyndigheten i slike tilfeller.

14 Undersøkelser og utredninger

14.1 Utarbeidelse/revisjon av program for utslippskontroll

Den driftsansvarlige skal utarbeide måleprogram for kontroll med utslipp av rapporteringspliktige komponenter. Programmet skal sendes Statsforvalteren i Agder **innen 30.09.2026**.

14.2 Kartlegging av utslipp av suspendert stoff og søknad om ny utslippsgrense

TINE skal gjennomføre ytterligere målinger for å kartlegge sitt utslipp av suspendert stoff. Vurdering av utslippet og eventuelle tiltak for å redusere utslippet skal vurderes i utredningen. Utredningen samt søknad om utslippsgrenseverdi for suspendert stoff skal sendes til Statsforvalteren i Agder **innen 01.03.2027**.

---

⁷ Jf § 38 i forurensningsloven

⁸ Jf § 40 i forurensningsloven

⁹ Forskrift om varsling av akutt forurensning eller fare for akutt forurensning av 09.07.1992 nr. 1269.

15 Eierskifte, omdanning mv.

Den driftsansvarlige skal sende melding til forurensningsmyndigheten så snart som mulig og senest én måned etter at aksjene eller andelene i den driftsansvarlige overdras til ny eier eller den driftsansvarlige får ny eier med bestemte innflytelse.

- a) Dersom den driftsansvarlige skal fusjonere, fisjonere, på annen måte omdannes eller driftsansvaret skal overføres til en ny driftsansvarlig, gjelder følgende:
- b) Den driftsansvarlige for virksomhet som ikke har krav til finansiell sikkerhet i sin tillatelse eller i forskrift, skal sende melding til forurensningsmyndigheten så snart som mulig og senest én måned etter gjennomføring.
- c) Den driftsansvarlige for virksomhet som har krav til finansiell sikkerhet i sin tillatelse eller i forskrift, skal sende melding til forurensningsmyndigheten i god tid før planlagt gjennomføring. Ny driftsansvarlig kan ikke drive i henhold til tillatelsen før forurensningsmyndigheten har mottatt og godkjent ny tilfredsstillende finansiell sikkerhet fra den nye driftsansvarlige. Tidligere driftsansvarlig er ansvarlig etter tillatelsen frem til slik godkjenning er gitt.

16 Nedleggelse og driftsstans

Ved nedleggelse eller driftsstans skal den driftsansvarlige sørge for at råvarer, hjelpestoff, halvfabrikat eller ferdig vare, produksjonsutstyr, biprodukter og avfall tas hånd om på forsvarlig måte. Den driftsansvarlige skal rapportere om iverksatte tiltak til forurensningsmyndigheten innen tre måneder etter nedleggelse eller stans. Rapporteringen skal også omfatte dokumentasjon av disponeringen av kjemikalierester og ubrukte kjemikalier og navn på eventuell kjøper.

Ved nedleggelse av en virksomhet skal den driftsansvarlige sørge for at driftsstedet settes i miljømessig tilfredsstillende stand.

Den driftsansvarlige skal også for nedleggingsåret rapportere i henhold til punkt 11.4.

17 Tilsyn

TINE plikter å la representanter for forurensningsmyndigheten eller de som denne bemyndiger, føre tilsyn med virksomheten til enhver tid.

Kopi til:

BYGLAND KOMMUNE	Sentrum 18	4745	BYGLAND
AGDER FYLKESKOMMUNE	Postboks 788 Stoa	4809	ARENDAL
FORUM FOR NATUR OG FRILUFTSLIV	c/o DNT Sør Gyldenløves	4611	KRISTIANSAND
AGDER	gate 2		S
Grethe Vatnedalen	Vassendgata 5	4741	Byglandsfjord
Henning Taule	Setesdalsvegen 2021	4741	Byglandsfjord
Jon Robstad	Vassendgata 1	4741	Byglandsfjord

Jonny Kallhovd MATTILSYNET	Vassendgata 3 Felles postmottak Postboks 383	4741 2381	Byglandsfjord BRUMUNDDAL
Kerly Johanne Stålesen Nils Greibesland NATURVERNFORBUNDET I AGDER	Setesdalsvegen 2018 Setesdalsvegen 2022 Postboks 718	4741 4741 4666	Byglandsfjord Byglandsfjord KRISTIANSAND S
NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE) Torhild Synnøve Sandnes Otra elveeierlag Mergim Huskaj	Postboks 5091 Majorstua Vassendgata 7 Setesdalsvegen 2023	0301 4741 4741	OSLO Byglandsfjord Byglandsfjord